

Ö Ğ R E T İ M P R O G R A M L A R I N I N P L A N L A N I P U Y G U L A N M A S I

Nihat BÜYÜKBAŞ*

Eğitimin açık bir sistem olmasından bilim ve teknikteki gelişmelerin onu etkilemesinden, sistemin yeniden düzenlenmesinden, yapılan yarıırımların boşa gitmemesinden, yani insanın tutarlı davranışlarla donatılması gereğinden dolayı, programlı eğitime gitme zorunluluğu vardır. Programlı eğitim, her ders için (Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, müzik, fizik, kimya vb.), her okul ve sınıf düzeyinde hedef ve davranışların belirlendiği, bu davranışların her öğrenciye belirtilen sürede nasıl kazandırılacağına saptandığı, her bir öğrencinin belirtilen süre içinde, bu davranışları kazanıp kazanamadığmm yoklandığı bir süreçtir (Sönmez, 1991).

Bir öğretmen, derse girmeden önce; niçin öğreteceğini, neyi öğreteceğini, bunları nasıl ve ne zaman öğreteceğini, ne kadar öğrettiğini nasıl ölçeceğini tasarlayıp planlamak durumundadır.

Öğretim programlarımızın konu ve öğretmen merkezli bir anlayıştan öğrenci merkezli bir anlayışa doğru yöneldiği gözlenmektedir. Özellikle İlköğretimde Matematik, Fen bilgisi, Beden Eğitimi ve kısmen Türkçe gibi derslerin öğretim programlarının öğretmenin ne yapacağından çok öğrencinin ne yapacağı ile ilgilendikleri görülmektedir. Son zamanlarda geliştirilen bu programlarda her dersin özel hedefleri belirlenmiş ve bu hedefler davranışsal olarak ifade edilmiştir. Bu durum yapılan işin sonucunda öğrencide nelerin görülmesi gerektiğini net olarak bilinmesi açısından başta öğretmen olmak üzere tüm çalışanların da işini kolaylaştırmıştır.

Çünkü bu programlarda öğretim sonunda öğrencilerin neleri bilmesi gerektiği, öğrencilerin ne yapabilmesini beklediğimizi ve öğrencinin ne tür değer ve tutumlar edinmesini umduğumuzu biliyoruz.

Madem ki eğitim, Ertürk'ün tanımıyla "bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kaşdı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir", öyleyse bu istendik davranışların neler olduğunun, bunların nasıl kazandıracağına ve nasıl ölçüleceğinin önceden planlanması gerekir.

İlköğretim Müfettişi ELAZIĞ

F.Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü-Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek lisans Öğrencisi.

Gerçekten de günümüzde artık hiç bir iş raslantıya bırakılamaz. Kaldı ki eğitim-öğretim işi rastlantıya bırakılamayacak kadar hayati önem taşır.

Bu nedenle, her öğretmenin yaptığı işi rastlantısal olmaktan kurtarması için okuttuğu dersin programını çok iyi inceleyip, amaçların mantığı tahlil etmesi gerekir. Öncelikle ulaşması beklenen amacın, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanın hangi basamağmda olduğu, bu amaçlara ulaşıldığının göstergesi olan öğrenci davranışlarının neler olduğunu bilmek durumundadır. Eğitim durumunu da (işleniş basamağı) buna göre ayarlaması gerekir.

Amaç ve davranışların planlanmasından sonra, bu davranışların nasıl kazandırılacağı da ayrıntı olarak planlanmalıdır. Bilişsel alanın bilgi düzeyindeki bir hedef davranış ile duyuşsal alanın bütünleştime basamağındaki bir hedef davranış arasında eğitim durumunun düzenlenmesi açısından farklılık vardır. Hedef davranışın bu özellikleri gözönünde bulundurularak araç-gereç, yöntem ve diğer tüm etkinlikler buna göre planlanmalıdır.

Yapılan etkinliğin amacına ne kadar ulaşıldığı, öğrenci davranışına dönüşüp dönüşmediğinin de kontrol edilmesi gerekir. Bu aşamaya kalite kontrol veya değerlendirme aşaması denilmektedir. Bu aşama, daha önce hangi davranışları kazandırmayı planlamış isek bu davranışları ölçmeye yönelik ölçme aracımızı belirleyip planladığımız aşamadır.

Özbilgin (1994; 21)'in'de belirttiği gibi hedef davranışların her birini en az bir soruyla yoklanması gerekir.

Değerlendirme basamağmm çeşidi yararları vardır. Öncelikle, işlenen dersin başarı derecesi hakkında öğretmene bilgi verir. Değerlendirme sonucunda yapılan etkinliğin öğrenci davranışına dönüşmediği anlaşılırsa, ya eğitim durumunun düzenlenmesinde bir eksiklik var, ya da doğru yöntemi işe koşmamışız demektir. Belki araçlarımızı yeterince öğrencinin hizmetine sunmamış, öğrenciyi yeterince güdülememiş veya dikkatlerini sınıf ortamına çekememiş olabiliriz. En önemlisi de kazandınlamayan davranıştan haberdar olup onu yeniden kazandırma yoluna gitmektir. Çünkü hedef davranışlar çoğu zaman birbirinin önkoşulu niteliğindedir. Özellikle matematik dersinin hedef davranışları güçlü bir suali yapıya sahiptir. Bir önceki davranış kazanamamış bir öğrenciye, bir üst davranışın kazandırılmaya çalışılması hem zor hem de kişilik bozukluklarına kadar varan aşınmalara neden olabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Amerikalı eğitimci Blow ve arkadaşlarının yaptıkları bir araştırmada okullardaki grupla öğretim durumunda öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi ve bunların giderilmesi halinde öğrenme düzeyinde bir standart sapmalı bir artış sağlandığını kanıtlamışlardır. Yani grupla öğretimde, öğrenme eksiklikleri giderilmeden öğrenen öğrencilerden yüzde onaltısının ulaşabildiği öğrenme düzeyine, öğrenme eksiklikleri giderilerek öğrenen öğrencilerin yüzde ellisi ulaşabilmekte ve başarı yaklaşık üç kat artabilmektedir (Özbilgin, 1994: 22).

Yeni geliştirilen ve davranışçı akımın etkisinde kalınarak hazırlandığı anlaşılan bu programlarımızın uygulamada amacına ulaşabilmesi için öncelikle öğretmen davranışlarının program mantığına uygun olarak geliştirilmesi gerekir. Bunun için en kestirme yoldan seminer ve hizmet-içi eğitim kurslarıyla, öğretmenlere programların planlanması ve uygulanması konusunda eğitim verilmelidir. Bu sistemde öğretmenin daha çok oluması, araştırmaya yönelmesi ve kendisini yetiştirmeye ihtiyacı vardır. Çünkü programların uygulamada başarıya ulaşması ile öğretmenin verimliliği arasında doğru bir orantı vardır.

Öğretmenin verimliliği kişisel ya da mesleki bir takım niteliklere sahip olmayı gerektirir. Kişisel nitelikler; samimiyet sabır, sevecenlik, demokratiklik ve hoşgörülü olmaktır. Mesleki nitelikler ise; yeterli bilgiye sahip olma, öğretim yöntem ve uygulamalarını bilme, dersi canlı tutma, öğrencideki gelişmeyi kontrol etme, okul içinde ve dışımda iyi ilişkiler kurabilmedir (Ataklı, 1994: 48-57).

KAYNAKÇA

- Ataklı, Aylanur, (1994), "İlkokullarda Yönetici Davranışlarının Öğretmenlerin Verimliliğine Etkisi", Eğitim ve Bilim Dergisi, Ankara, TED yayını, Cilt: 18, Sayı 93.
- Ertürk, Selahattin, (1984), Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe yayınları, Ankara.
- Özbilgin, Lütfi, (1994), Öğrenme Eksikliklerinin Okul Başarısdaki Rolü ve Giderilmesi, Anahtar dergisi, Ankara, M P M yayını, Sayı: 70.
- Sönmez, Veysel, (1991), Program Geliştirmede "Öğretmen El Kitabı", Ankara, Pegem Yayıncılık.